

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 380

Unia Europejska w 10 lat po największym rozszerzeniu

Redaktorzy naukowi
Ewa Pancer-Cybulska
Ewa Szostak

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redaktor Wydawnictwa: Teresa Zielińska
Redaktor techniczny i korektor: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Adam Dębski
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronach internetowych Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-439-4

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp.....	11
------------	----

Część 1. Procesy rozwojowe krajów i regionów Europy – konwergencja czy dywergencja?

Jan Borowiec: Konwergencja regionalna w Unii Europejskiej.....	15
Leszek Cybulski: Dywergencja rozwoju regionalnego w krajach UE po 2000 roku a polityka spójności.....	26
Zofia Hasińska: Regionalne zróżnicowanie zmian zatrudnienia w Polsce w okresie integracji europejskiej	39
Jarosław M. Nazarczuk: Kryzys gospodarczy a zróżnicowanie regionalne w UE.....	50
Pasquale Tridico: Ten years after the accession of Central and Eastern Europe countries in the EU: evaluation in comparison to the transition in former Soviet Republic.....	60
Zhanna Tsaurkubule, Alevtina Vishnevskaja: Some aspects of economic development of the Latvian market during 10 years of its membership in the European Union.....	82
Dilara Usmanova: Enhancement of the methodological and systematic founda- tion for monitoring socio-economic developments in Latvian regions..	94
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Zmiany poziomu rozwoju społecz- no-ekonomicznego powiatów w Polsce a pozyskiwanie środków z UE....	102

Część 2. Polityka spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej jako narzędzie rozwoju Unii Europejskiej

---

Wojciech Bożek: Znaczenie i wysokość środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej jako kategorii środków publicznych.....	117
Krystian Heffner, Piotr Gibas: Polityka spójności UE a obszary funkcyjnal- ne centrów regionalnych w Polsce.....	127
Natalia Konopińska: Polityka spójności a obszary górskie na przykładzie programu „Alpine Space”.....	139
Joanna Kudelko: Nowy model europejskiej polityki spójności i jego możli- we konsekwencje dla rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce.....	150
Marek Pieniążek, Dominika Rogalińska: Statystyka publiczna w procesie monitorowania wymiaru terytorialnego polityki spójności	158

Magdalena Pronobis: Fundusze strukturalne w roli kapitału wysokiego ryzyka: skala i przesłanki interwencji.....	166
--	-----

Część 3. Beneficjenci polityki spójności

Adam A. Ambroziak: Prawne i ekonomiczne aspekty pomocy regionalnej w Polsce po akcesji do UE.....	177
Maria Bucka: Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w okresie realizacji polityki spójności w 2007-2013	189
Barbara Kryk: Rozwój przedsiębiorczości kobiet w Polsce jako wyraz realizacji unijnej polityki równości	197
Paweł Mańczyk: Opodatkowanie pomocy finansowej z Funduszu Spójności	207
Beata Skubiak: Czy fundusze strukturalne rozwijają województwo zachodniopomorskie?.....	215
Justyna Socińska: Rola i znaczenie Programu Leader w rozwoju obszarów wiejskich w latach 2007-2013 na przykładzie województwa opolskiego ..	225
Piotr Szamrowski, Adam Pawlewicz: Praktyczne aspekty wdrażania podejścia Leader na przykładzie Lokalnych Grup Działania i Lokalnych Grup Rybackich funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim.....	233
Katarzyna Tracz-Krupa: Analiza wpływu Europejskiego Funduszu Społecznego na rozwój zasobów ludzkich w Polsce	245
Anna Tutak: Zmiany w podejściu do świadczenia usług szkoleniowych w ramach EFS w latach 2004-2013	256
Magdalena Wojarska, Izabela Zabielska: Samorząd lokalny jako beneficjent funduszy unijnych (na przykładzie gmin województwa warmińsko-mazurskiego)	266

Część 4. Wiedza i innowacje a polityka spójności Unii Europejskiej

---

Małgorzata Dziembala: Wspieranie inteligentnych specjalizacji regionów w Unii Europejskiej w warunkach globalizacji	279
Dorota Kwiatkowska-Ciotucha: Programy rozwojowe uczelni szansą wzbogacenia oferty i podniesienia jakości kształcenia w polskich szkołach wyższych	289
Dorota Murzyn: Innowacyjność w polityce spójności Unii Europejskiej.....	301
Aleksandra Nowakowska: Inteligentne specjalizacje regionalne – nowa idea i wyzwanie dla polityki regionalnej	310
Agata Surówka: Innowacyjność województw Polski Wschodniej na tle kraju	319

Nataliya Tyuleneva, Anastasia Lisnyak: Social and economic development of regions based on cluster programs: European and Russian experience .	327
Monika Zadrożniak: Wyrównywanie szans edukacyjnych w ramach polityki spójności jako kierunek poprawy jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich w Polsce	334

Część 5. Problemy rozwoju regionalnego

Bernadeta Baran: Terytorialne odniesienie działań rozwojowych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego	345
Aranka Ignasiak-Szulc, Ireneusz Jaźwiński: Pozycja ustrojowa samorządu województwa w kontekście jego roli w polityce rozwoju w Polsce	356
Łukasz Olipra: Dostępność usług transportu lotniczego jako czynnik lokalizacji inwestycji zagranicznych na Dolnym Śląsku.....	368
Ewa Pancer-Cybulska: Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT) w pakiecie legislacyjnym na okres programowania 2014-2020	383
Ewa Szostak: Umowa Partnerstwa a Regionalny Program Operacyjny dla Dolnego Śląska na lata 2014-2020	394
Paweł Wacek: Rozwój gospodarczy a systemy transportowe regionów Polski.....	406
Alicja Zakrzewska-Półtorak: Wybrane aspekty rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego województwa dolnośląskiego po wejściu do Unii Europejskiej.....	416

Część 6. Rozwój społeczno-gospodarczy w Europie i problemy integracji

---

Iwo Augustyński: Struktura zadłużenia firm polskich na tle wybranych krajów europejskich na tle kryzysu z 2008 roku	429
Tetiana Girchenko: Formation of competitiveness of Ukrainian banks under the influence of foreign capital	443
Zbigniew Jurczyk, Barbara Majewska-Jurczyk: Model ochrony konsumentów w Unii Europejskiej	453
Danuta Kabat-Rudnicka: Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego RP w kluczowych kwestiach integracji europejskiej. Uwagi na marginesie polskiego członkostwa w Unii Europejskiej	465
Lidia Kłós: Rzeczowy wymiar polityki spójności w rozwoju branży wodno-kanalizacyjnej w Polsce	472
Zbigniew Mikołajewicz: Bezpieczeństwo energetyczne w polityce spójności Unii Europejskiej	481

Danuta Milaszewicz: Jakość rządzenia a rozwój społeczno-gospodarczy w krajach UE	491
Anna Nowak, Katarzyna Domańska: Konkurencyjność rolnictwa Polski Wschodniej w aspekcie zrównoważonego rozwoju.....	501
Zhanna Tsaurkubule: Improving social policy of Latvia as a factor of sustainable development of the state.....	510
Grażyna Węgrzyn: Zmiany strukturalne na rynku pracy – modernizacja czy stagnacja?	525

Summaries

Jan Borowiec: Regional convergence in the European Union	25
Leszek Cybulski: Divergence of regional development in the EU after 2000 and Cohesion Policy.....	38
Zofia Hasińska: Regional differentiation of changes in employment in Poland in the period of EU integration.....	49
Jarosław M. Nazarczuk: Economic crisis and regional inequalities in the European Union.....	59
Pasquale Tridico: Dziesięć lat po przystąpieniu krajów centralnej i wschodniej Europy do Unii Europejskiej: porównanie z przemianami w byłym Związku Radzieckim	81
Zhanna Tsaurkubule, Alevtina Vishnevskaja: Wybrane aspekty rozwoju ekonomicznego rynku Łotwy w ciągu dziesięciu lat jej członkostwa w Unii Europejskiej.....	93
Dilara Usmanova: Udoskonalanie metodologicznej i systematycznej organizacji monitorowania rozwoju społeczno-ekonomicznego regionów łotewskich.....	101
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Districts changes in the socio-economic development level in Poland and obtaining EU funds.....	113
Wojciech Bożek: Significance and amount of funds from the budget of the European Union as a category of public resources.....	126
Krystian Heffner, Piotr Gibas: EU cohesion policy and functional areas of regional centres in Poland	135
Natalia Konopińska: “Alpine Space Programme” as an example of implementation of cohesion policy in mountain areas	149
Joanna Kudelko: New model of the European cohesion policy and its implications for social and economic development in Poland.....	157
Marek Pieniążek, Dominika Rogalińska: Public statistics in the process of monitoring of territorial dimension of cohesion policy.....	165
Magdalena Pronobis: Structural funds as venture capital: scale and conditions for intervention.....	174

Adam A. Ambroziak: Legal and economic aspects of regional state aid in Poland after the accession to the EU	188
Maria Bucka: Development of small and medium-sized enterprises during the implementation of cohesion policy in 2007-2013	196
Barbara Kryk: Development of women's entrepreneurship in Poland as a form of EU policy implementation of gender equality and employment ...	206
Paweł Mańczyk: Taxation of the financial assistance from the Cohesion Fund	214
Beata Skubiak: Do the structural funds develop Western Pomerania?	224
Justyna Socińska: Role and importance of Leader in the development of rural areas in 2007-2013 on the example of the Opole Voivodeship	232
Piotr Szamrowski, Adam Pawlewicz: The practical aspects of the implementation of the LEADER approach on the example of the LAGs and Fisheries Local Action Groups operating in the Warmia and Mazury Voivodeship	243
Katarzyna Tracz-Krupa: Analysis of the European Social Fund impact on the human resource development in Poland	255
Anna Tutak: Changes in approach to training programs conducted under Europejski Fundusz Społeczny fund in years 2004-2013	264
Magdalena Wojarska, Izabela Zabielska: Local government as a beneficiary of EU funds (on the example of the municipalities of the Warmia and Mazury Voivodeship)	275
Małgorzata Dziembala: Supporting of smart specialization of regions in the European Union in a globalized market	288
Dorota Kwiatkowska-Ciotucha: Development programs of universities as an opportunity for developing educational offer and improving the quality of teaching at Polish universities	300
Dorota Murzyn: Innovativeness in EU cohesion policy	309
Aleksandra Nowakowska: Regional smart specializations – a new idea and a challenge for regional policy	318
Agata Surówka: Innovativeness of Eastern Poland voivodeships compared with other regions	326
Nataliya Tyuleneva, Anastasia Lisnyak: Rozwój społeczno-gospodarczy regionów na podstawie programów klastrowych: doświadczenia Unii Europejskiej i Rosji	333
Monika Zadrożniak: Equalization of educational opportunities within the framework of cohesion policy as a way to improve the quality of life for residents of rural areas in Poland	342
Bernadeta Baran: Territorial dimension in the development strategy for the Lower Silesian Voivodeship	355

Aranka Ignasiak-Szulc, Ireneusz Jaźwiński: Legal status of voivodeship self-government in the context of its role in the development policy in Poland	367
Lukasz Olipra: Accessibility of the air transport services as a determinant of foreign investments location in Lower Silesia.....	381
Ewa Pancer-Cybulska: European Groupings of Territorial Cooperation (EGTC) in the legislative package for the 2014-2020 programming period.....	393
Ewa Szostak: Partnership Agreement and Regional Operational Program for Lower Silesia for the years 2014-2020.....	405
Paweł Wacek: Economic development and Polish transportation systems.....	415
Alicja Zakrzewska-Półtorak: Selected aspects of socio-economic and spatial development of Lower Silesian voivodeship after joining the European Union	426
Iwo Augustyński: Comparison of the debt structure of Polish companies with selected EU member countries against the background of the financial crisis from 2008.....	442
Tetiana Girchenko: Kształtowanie się konkurencyjności banków ukraińskich pod wpływem obcego kapitału.....	452
Zbigniew Jurczyk, Barbara Majewska-Jurczyk: Model of consumer protection in the European Union.....	464
Danuta Kabat-Rudnicka: Polish Constitutional Court's jurisdiction on the key issues of the European integration. Remarks on Poland's membership in the European Union.....	471
Lidia Kłos: Material dimension of cohesion policy in the development of the water-sewage industry in Poland.....	480
Zbigniew Mikołajewicz: Energy security in the cohesion policy of the European Union.....	490
Danuta Miłaszewicz: Governance quality vs. socio-economic development in the European Union.....	500
Anna Nowak, Katarzyna Domańska: Sustainable development approach in agriculture competitiveness of Eastern Poland	509
Zhanna Tsaurkubule: Poprawa polityki społecznej Łotwy jako czynnik zrównoważonego rozwoju państwa.....	524
Grażyna Węgrzyn: Structural changes in the labour market – modernisation or stagnation?.....	534

Zofia Hasińska

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

REGIONALNE ZRÓŻNICOWANIE ZMIAN ZATRUDNIENIA W POLSCE W OKRESIE INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: W opracowaniu przedstawiono wyniki badań zmian zatrudnienia w układzie regionalnych rynków pracy w okresie po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Okres badań podzielono na dwa podokresy różniące się tempem wzrostu gospodarczego: lata 2004-2008 z wysokim tempem wzrostu oraz lata 2009-2012 ze spowolnieniem gospodarczym. Przedmiotem analizy były wielkości bezwzględne i struktury pracujących, a źródło informacji statystycznych stanowiły dane z reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Korzystnym zmianom na regionalnych rynkach pracy w Polsce sprzyjała wysoka koniunktura gospodarcza w pierwszych latach po akcesji do Unii Europejskiej, metropolitalny charakter i wysoki poziom urbanizacji regionów oraz specyficzne cechy ich struktur funkcjonalnych i położenia na obszarze kraju.

Słowa kluczowe: region, zatrudnienie, integracja europejska.

DOI: 10.15611/pn.2015.380.03

1. Wstęp

Jednym z głównych celów polityki spójności realizowanej w Unii Europejskiej jest zmniejszenie różnic poziomu rozwoju w skali regionalnej. Blisko dziesięcioletni okres obecności Polski w strukturach Unii Europejskiej zaowocował wieloma zmianami, zarówno w gospodarce, jak w sferze społecznej i instytucjonalnej. Wyniki badań skuteczności polityki spójności dla procesów konwergencji regionalnej wskazują wprawdzie na zmniejszenie dystansu rozwojowego polskich regionów względem regionów z innych krajów europejskich, ale temu procesowi towarzyszy zwiększenie różnic regionalnych w kraju [Dziemianowicz i in. 2009; Churski 2013]. Przejawiają się one zarówno w podziale na szybciej rozwijające się województwa zachodnie i centralne w porównaniu do wschodnich, jak również na silniejsze rozwojowo regiony metropolitalne (z dużymi aglomeracjami) oraz słabsze regiony międzymetropolitalne (bez metropolii) i peryferyjne [Gorzelał 2009; Heffner 2011]. W niniejszym opracowaniu skoncentrowano uwagę na obszarze rynku pracy jako

ważnym wymiarze społeczno-gospodarczego rozwoju regionu. Celem przeprowadzonych badań była identyfikacja regionalnego zróżnicowania zmian zatrudnienia w Polsce w latach 2004-2012 na tle ich społeczno-ekonomicznych uwarunkowań. W analizie uwzględniono dwa podokresy różniące się tempem wzrostu gospodarczego: lata 2004-2008 z wysokim tempem wzrostu oraz lata 2009-2012¹ ze spowolnieniem gospodarczym. Na końcowy efekt całej dekady integracji europejskiej złożyły się bowiem dwa przeciwstawne kierunki zmian sytuacji społeczno-gospodarczej w Polsce i innych krajach unijnych. Podstawowe źródło informacji statystycznych stanowiły dane pochodzące z reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) prowadzonego przez GUS, dotyczące wielkości bezwzględnych i struktury pracujących².

2. Typologia regionalnych rynków pracy według sektorowej struktury pracujących

Struktura pracujących według sektorów ekonomicznych, jako względnie stała cecha układu regionalnego, stanowi dobry punkt odniesienia dla analizy rynku pracy. Podziału regionów według typów struktur sektorowych dokonano dla granicznych lat obydwu podokresów: 2004, 2008 i 2012, przy wykorzystaniu metody trzech średnich Nowaka [1990]. Grupowanie województw przeprowadzono odrębnie dla wszystkich trzech sektorów: rolniczego, przemysłowego i usługowego³, a następnie połączono uzyskane wyniki, uwzględniając przynależność do klas powyżej lub poniżej pierwszej średniej dla poszczególnych sektorów⁴.

W klasyfikacji województw według odsetka pracujących w poszczególnych sektorach wydzielono po cztery klasy o zróżnicowanej i zmiennej w czasie liczbie jednostek terytorialnych, a w sektorze rolniczym dodatkowo klasę piątą (specjalną), z powodu bardzo wysokiego zróżnicowania poziomu zatrudnienia w tym sektorze w porównaniu do dwu pozostałych sektorów: przemysłowego i usługowego⁵. W roku wyjściowym (2004) minimalny odsetek pracujących w sektorze rolniczym wynosił bowiem 4,5% (region śląski), a maksymalny 36,5% (region lubelski), podczas gdy w sektorze przemysłowym odpowiednio 20,0% (mazowiecki) i 38,8% (śląski), w sektorze usługowym zaś 43,0% (podlaski) i 62,7% (mazowiecki). Obrazem

¹ Górną granicę okresu badań przyjęto zgodnie z dostępnością danych GUS pochodzących z badania BAEL.

² Definicja pracujących na stronie GUS: www.stat.gov.pl (pojęcia stosowane w badaniach statystyki publicznej).

³ Do sektora rolnego zaliczono sekcje A i B, do przemysłowego sekcje C, D, E i F, a do usługowego pozostałe sekcje gospodarki narodowej według Polskiej Klasyfikacji Działalności.

⁴ Taką metodę grupowania regionów zastosowano w badaniu sektorowej struktury pracujących w Polsce w latach 2008-2011 (zob. [Hasińska 2013]).

⁵ Rozpiętość odsetka pracujących w badanym okresie w sektorze rolniczym była kilkakrotnie wyższa niż w sektorze przemysłowym i sektorze usługowym.

tego zróżnicowania jest wydzielenie w 2004 r. pięciu typów regionów: pięć rolniczych, cztery przemysłowe, dwa usługowe, cztery przemysłowo-usługowe i jeden usługowo-przemysłowy (tab. 1).

Tabela 1. Typologia regionów według sektorowej struktury pracujących w 2004, 2008 i 2012 r.

Region	Klasa R, P, U		Typ regionu	Klasa R, P, U		Typ regionu	Klasa R, P, U		Typ regionu
	2004			2008			2012		
dolnośląski	4, 2, 2	przemysłowo- usługowy		4, 1, 2	przemysłowo- usługowy		4, 1, 2	przemysłowo- usługowy	
kujawsko- pomorski	3, 1, 3	przemysłowy		2, 2, 3	rolniczo-prze- mysłowy		2, 3, 3	rolniczy	
lubelski	1, 4, 4	rolniczy		1, 4, 4	rolniczy		1, 4, 4	rolniczy	
lubuski	4, 2, 2	przemysłowo- usługowy		4, 1, 2	przemysłowo- usługowy		4, 2, 2	przemysłowo- usługowy	
łódzki	3, 2, 3	przemysłowy		2, 2, 3	rolniczo-prze- mysłowy		3, 2, 3	przemysłowy	
małopolski	2, 3, 3	rolniczy		3, 3, 2	usługowy		3, 2, 2	przemysłowo- usługowy	
mazowiecki	3, 4, 1	usługowy		3, 4, 1	usługowy		3, 4, 1	usługowy	
opolski	3, 2, 3	przemysłowy		3, 1, 3	przemysłowy		3, 1, 4	przemysłowy	
podkarpacki	2, 3, 4	rolniczy		2, 3, 4	rolniczy		2, 3, 4	rolniczy	
podlaski	1, 4, 4	rolniczy		1, 4, 3	rolniczy		1, 4, 3	rolniczy	
pomorski	4, 2, 1	usługowo-prze- mysłowy		4, 2, 1	usługowo-prze- mysłowy		4, 3, 1	usługowy	
śląski	5, 1, 2	przemysłowo- usługowy		5, 1, 1	przemysłowo- usługowy		5, 1, 2	przemysłowo- usługowy	
świętokrzyski	2, 4, 4	rolniczy		1, 3, 4	rolniczy		1, 3, 4	rolniczy	
warmińsko- mazurski	3, 2, 2	przemysłowo- usługowy		3, 2, 2	przemysłowo- usługowy		3, 2, 2	przemysłowo- usługowy	
wielkopolski	3, 1, 3	przemysłowy		3, 1, 4	przemysłowy		3, 1, 3	przemysłowy	
zachodniopomor- ski	4, 3, 1	usługowy		4, 3, 1	usługowy		4, 3, 1	usługowy	

Objaśnienia: R – sektor rolniczy, P – sektor przemysłowy, U – sektor usługowy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych z www.stat.gov.pl.

Rolniczy typ struktury sektorowej pracujących cechował regiony z tradycyjnym rolnictwem i dużym rozdrobnieniem agrarnym: lubelski, podkarpacki, podlaski, małopolski i świętokrzyski, typ przemysłowy stanowiły cztery regiony: kujawsko-pomorski, łódzki, opolski i wielkopolski, a usługowy dwa regiony: mazowiecki i zachodniopomorski. Pozostałe regiony reprezentowały dwa typy mieszane, w tym typ przemysłowo-usługowy: region dolnośląski, lubuski, śląski i warmińsko-mazurski, a usługowo-przemysłowy: pomorski. Powyższy układ struktur funkcjonalno-przestrzennych ma swoje źródło w przeszłości sięgającej podziału na Polskę A

i B, następnie okresu międzywojennego i powojennego (inwestycje przemysłowe i infrastrukturalne, przekształcenia własnościowe w rolnictwie) aż po transformację systemową (deindustrializacja w warunkach recesji gospodarczej z początku lat 90. XX wieku, likwidacja PGR-ów i powstawanie na tych terenach wielkoobszarowych gospodarstw prywatnych, ożywienie gospodarcze w latach 1994-1997, a następnie obniżenie tempa wzrostu gospodarczego w latach 1999-2003). W analizowanym układzie w 2004 r. występowała koncentracja trzech typów regionów: rolniczego (pięć jednostek), przemysłowego i przemysłowo-usługowego (po cztery jednostki), a uzupełniały ją dwa regiony usługowe i jeden region usługowo-przemysłowy. W latach 2004-2012 układ ten wykazywał niewielkie zmiany, gdyż wyjściowy typ funkcjonalny na koniec okresu zachowało aż ponad 3/4 regionów: dolnośląski, lubelski, lubuski, łódzki, mazowiecki, opolski, podkarpacki, podlaski, śląski, świętokrzyski, warmińsko-mazurski, wielkopolski i zachodniopomorski. Przekształcenie struktury funkcjonalnej w całym okresie badawczym nastąpiło tylko w trzech regionach: kujawsko-pomorskim, małopolskim i pomorskim. Takie przekształcenia dotyczyły podobnej liczby regionów w obydwu przedziałach czasowych: trzech w latach 2004-2008 (kujawsko-pomorski, łódzki i małopolski) oraz czterech w latach 2008-2012 (kujawsko-pomorski, łódzki, małopolski i pomorski). Jednak w przeciwieństwie do pierwszych lat po akcesji Polski do UE, gdy zwiększyła się liczba typów struktur funkcjonalnych, w okresie spowolnienia gospodarczego układ ten uległ znacznemu uproszczeniu do czterech: rolniczego (pięć jednostek terytorialnych), przemysłowego i usługowego (po trzy jednostki) oraz przemysłowo-usługowego (pięć jednostek). W porównaniu do roku wyjściowego na koniec badanego okresu struktura funkcjonalna nieznacznie przesunęła się w kierunku typów usługowego i przemysłowo-usługowego kosztem przemysłowego.

3. Zmiany poziomu zatrudnienia w wymiarze ogólnym i sektorowym

Okres bezpośrednio poprzedzający akcesję Polski do UE (1999-2003) na krajowym rynku pracy zapisał się spadkiem zatrudnienia i wzrostem bezrobocia w warunkach obniżenia wzrostu gospodarczego i nakładów inwestycyjnych⁶. Natomiast pierwsze pięciolecie obecności Polski w UE przyniosło wyraźne efekty gospodarcze⁷ i zatrudnieniowe w skali krajowej i regionalnej. Ogólna liczba pracujących w Polsce zwiększyła się o 14,5%, a w układzie regionalnym w przedziale od 3,3% do 26,2%, z wyjątkiem województwa kujawsko-pomorskiego (spadek o 4,2%), natomiast stopa bezrobocia zmniejszyła się w kraju z 18% do 6,7%, a w regionach z przedziału

⁶ W okresie tzw. drugiej fali bezrobocia wskaźnik zatrudnienia zmniejszył się z 48,8% do 44,0%, a stopa bezrobocia wzrosła z 13,9% do 19,6%.

⁷ PKB w skali kraju zwiększył się w latach 2004-2008 o 38%, a w układzie regionalnym w przedziale od 31,2% do 45,9%.

12,7-22,7% do przedziału 5,5-9,6%. W wyniku grupowania województw według indeksu dynamiki pracujących w latach 2004-2008 można wyróżnić cztery klasy⁸:

I klasa: 121,0-126,2% (mazowieckie, świętokrzyskie, łódzkie, dolnośląskie);

II klasa: 110,3-119,7% (warmińsko-mazurskie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, śląskie, lubuskie);

III klasa: 103,3-109,9% (lubelskie, małopolskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie);

IV klasa: 95,8% (kujawsko-pomorskie).

W pierwszej klasie (maksymalnego wzrostu zatrudnienia) znalazły się aż trzy regiony metropolitalne i zurbanizowane oraz jeden międzymetropolitalny (świętokrzyski), a jednocześnie prawie wszystkie typy funkcjonalne struktur pracujących: usługowy, rolniczy, przemysłowy i przemysłowo-usługowy. Pod względem poziomu PKB na mieszkańca w roku wyjściowym (2004) aż trzy regiony w tej klasie zajmowały wysokie miejsca w rankingu: mazowieckie – 1. miejsce, dolnośląskie – 4. miejsce, łódzkie – 6. miejsce. Wszystkie cztery regiony osiągnęły w tym okresie maksymalną dynamikę wzrostu gospodarczego mieszczącą się w przedziale od 137,3% (łódzkie) do 145,9% (dolnośląskie). Trzy województwa należące do tej grupy zlokalizowane są w środkowej części kraju, a jedno w części zachodniej. W największych efektach zatrudnieniowych ujawnił się zatem przejaw takich uwarunkowań społeczno-gospodarczego rozwoju, jak: wysoka dynamika wzrostu gospodarczego, metropolitalny charakter większości regionów i centralne położenie na obszarze kraju, ale brakuje związku ze strukturą funkcjonalną (reprezentacja prawie wszystkich typów struktur).

Do drugiej, licznej klasy średniego wzrostu zatrudnienia zaliczono tylko dwa regiony metropolitalne i zurbanizowane (pomorski i śląski) oraz reprezentację wszystkich typów funkcjonalnych. W rankingu według PKB na mieszkańca w 2004 r. dwa metropolitalne województwa zajmowały wysokie miejsca w pierwszej dziesiątce: śląskie – 2. miejsce, pomorskie – 5. miejsce, pozostałe zaś regiony miejsca dalsze: lubuskie – 9. miejsce, opolskie – 11. miejsce, warmińsko-mazurskie – 13. miejsce, podlaskie – 14. miejsce oraz podkarpackie – 15. miejsce. W badanym okresie większość tych regionów osiągnęła najniższą dynamikę wzrostu gospodarczego (od 131,2% – śląski do 134,6% – opolski), a tylko dwa średnią dynamikę (pomorski 135,3%, podkarpacki 136,1%)⁹. Na obszarze Polski całą klasę średniego wzrostu zatrudnienia tworzą peryferyjne regiony wzdłuż granicy północno-wschodniej, wschodniej, południowej i południowo-zachodniej. Duże zróżnicowanie społeczno-gospodarczej charakterystyki tej klasy może świadczyć o powszechności szans poprawy sytuacji na regionalnych rynkach pracy w pierwszych latach po akcesji Polski do Unii Europejskiej.

⁸ W poszczególnych klasach uszeregowano województwa w ciągu malejącym według indeksu dynamiki.

⁹ Stosunkowo niskie zróżnicowanie dynamiki PKB w latach 2004-2008 ogranicza przydatność tego wskaźnika.

W klasie trzeciej, niskiego wzrostu zatrudnienia, znalazły się zróżnicowane pod wieloma względami regiony, w tym dwa metropolitalne (małopolski i wielkopolski), dwa rolnicze, jeden przemysłowy i jeden usługowy, oraz trzy rozmieszczone peryferyjnie, a jeden centralnie w kraju. Różniły się one też wyjściowym poziomem PKB na mieszkańca: wielkopolski zajmował 3. miejsce, zachodniopomorski miejsce 7., małopolski miejsce 10., a lubelski ostatnie, 16. miejsce w rankingu krajowym. Nie wielkie były natomiast różnice dynamiki PKB (zawarte w przedziale od 136,0% w wielkopolskim do 140,9% w małopolskim). Wyjaśnienia mniejszych efektów zatrudnieniowych w klasie trzeciej należy poszukiwać w innych, społeczno-gospodarczych uwarunkowaniach zmian na rynkach pracy tych jednostek terytorialnych. Podobnie należy spojrzeć na regres zatrudnienia w centralnie położonym przemysłowym województwie kujawsko-pomorskim, które pod względem PKB na mieszkańca w 2004 r. zajmowało 8. miejsce w kraju, pod względem dynamiki PKB znajdowało się zaś w klasie najniższego tempa wzrostu (134,0%). W świetle nieistotnych wyników analizy związku zmian zatrudnienia w latach 2004-2008 ze zmianami PKB i PKB/mieszkanca w układzie regionalnym zasadne jest poszukiwanie innych uwarunkowań społeczno-gospodarczego rozwoju regionów¹⁰.

Pozytywne zmiany ogólnej liczby pracujących w pierwszych latach po akcesji do UE w nierównym stopniu rozłożyły się w układzie sektorowym. Bardziej uwidoczniły się w sektorze przemysłowym niż w usługowym, natomiast niemal nie wystąpiły w sektorze rolniczym. W sektorach przemysłowym i usługowym zatrudnienie zwiększyło się prawie we wszystkich regionach (tylko w kujawsko-pomorskim spadło o 1,6% i o 9,1%), a w sektorze rolniczym powszechnie się zmniejszyło (tylko w kujawsko-pomorskim i łódzkim wzrosło o 7,5% i o 4,9%). Jednocześnie skala wzrostu liczby pracujących w sektorze przemysłowym była znacznie większa niż w usługowym (indeksy dynamiki mieściły się w przedziałach 110,0-159,6% oraz 103,5-137,6%), a skala spadku w sektorze rolniczym zbliżona do skali wzrostu w sektorze usługowym (indeksy dynamiki w przedziale 61,4-96,7%).

W rozkładzie regionalnym zmian sektorowych trudno doszukać się jednoznacznej charakterystyki uwarunkowań intensywności tych zmian. Zwrócono zatem uwagę na pozytywnie i negatywnie wyróżniające się regiony. Na podstawie takiej analizy można wskazać na wysoką pozycję trzech metropolitalnych województw: mazowieckiego w rankingu zmian liczby pracujących w sektorach przemysłowym i usługowym, dolnośląskiego w sektorze przemysłowym oraz łódzkiego w sek-

¹⁰ Współczynniki korelacji indeksów dynamiki liczby pracujących i dynamiki PKB ogółem oraz PKB na mieszkańca w latach 2004-2008 wynosiły bowiem odpowiednio 0,37 i 0,49. Szeroki zakres analizy społeczno-gospodarczego rozwoju w układzie przestrzennym prezentuje Churski [2013]. W świetle badań obszarów wzrostu i stagnacji gospodarczej w latach 2000-2010 na poziomie regionalnym obszarem wzrostu było tylko województwo mazowieckie, do obszarów stagnacji w całym okresie zaliczono sześć województw: lubelskie, podlaskie, podkarpackie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie i lubuskie, a przejściowo także kujawsko-pomorskie, łódzkie, opolskie i zachodniopomorskie. Pozostałe województwa (dolnośląskie, małopolskie, pomorskie, śląskie i wielkopolskie) uznano za obszary przejściowe.

torach rolniczym i usługowym. Wymienić należy tutaj także rolnicze województwo świętokrzyskie, zlokalizowane w środkowej części kraju, które osiągnęło bardzo wysokie efekty zatrudnieniowe w sektorze przemysłowym i ponadprzeciętne w usługowym, przy niewielkim ubytku pracujących w sektorze rolniczym. Do beneficjentów zmian zatrudnieniowych w sektorze rolniczym zaliczono przemysłowy region kujawsko-pomorski. Jednocześnie jest to region zyskujący najniższą ocenę w zakresie zmian zatrudnienia w sektorach przemysłowym i usługowym, co przekłada się na spadek o 4,2% ogólnej liczby pracujących.

Pod względem ubytku pracujących w sektorze rolniczym (indeks dynamiki w przedziale 61,4-74,6%) wyróżniają się z kolei cztery województwa (podane w ciągu malejącym według indeksu dynamiki): opolskie, małopolskie, śląskie i zachodniopomorskie. Na niską ocenę zmian ogólnej liczby pracujących w zachodniopomorskim, oprócz dużego ograniczenia zatrudnienia w rolnictwie, złożyły się dodatkowo słabe efekty zatrudnieniowe w sektorach przemysłowym i usługowym (113,5% i 105,4%), a w małopolskim niższe od przeciętnych w przemysłowym (120,2%). Zaliczone do klasy niskiego wzrostu ogólnego zatrudnienia województwo wielkopolskie, przy małym spadku pracujących w sektorze rolniczym (91,9%), niewiele też powiększyło liczbę pracujących w dwu pozostałych sektorach (110,0% i 103,5%). W tej klasie znalazło się także rolnicze województwo lubelskie z przeciętnym spadkiem zatrudnienia w sektorze rolniczym (89,3%), ponadprzeciętnym wzrostem w usługach (121,3%) oraz niższym od przeciętnego w przemyśle (122,2%).

Kolejne lata funkcjonowania Polski w strukturach UE przypadły na światowy kryzys finansowy przenoszący się na całą gospodarkę. W Polsce, w przeciwieństwie do pozostałych krajów unijnych, objawił się on jedynie spowolnieniem gospodarczym¹¹. Indeks dynamiki PKB na poziomie krajowym zmniejszył się bowiem ze 138,0% w latach 2004-2008 do 125,1% w latach 2008-2012. Wskutek nierównomiernego spadku dynamiki PKB w poszczególnych regionach rozpiętość tego indeksu w układzie regionalnym zmieniła się z przedziału 131,2-145,9% do przedziału 113,6-132,7%. Zmienił się też skład i liczba województw w poszczególnych klasach wyróżnionych według tempa wzrostu PKB. W klasie wzrostu powyżej średniej krajowej z poprzedniego okresu (2004-2008) pozostały dwa metropolitalne województwa: dolnośląskie i mazowieckie, a miejsce dwu kolejnych (świętokrzyskiego i metropolitalnego małopolskiego) zajęły dwa inne metropolitalne województwa: pomorskie i wielkopolskie. Z kolei w klasie minimalnego wzrostu z poprzedniego okresu pozostały tylko dwa województwa: opolskie i kujawsko-pomorskie, ubyły cztery (awansowały do klasy średniej): lubuskie, podlaskie, warmińsko-mazurskie i metropolitalne śląskie, a przeszły tutaj dwa: świętokrzyskie i zachodniopomorskie. Wskutek mniejszej wrażliwości wobec kryzysu światowego swoją pozycję w rankingu według tempa wzrostu PKB wyraźnie poprawiły dwa regiony metropolitalne (pomorski i wielkopolski) oraz jeden międzymetropolitalny warmińsko-mazurski,

¹¹ We wszystkich krajach oprócz Polski wystąpiła, zróżnicowana w czasie i głębokości, recesja gospodarcza (zob. [Borowiec 2011]).

utrzymały trzy metropolitalne (dolnośląski, mazowiecki i łódzki), a wyraźnie obniżyły dwa międzymetropolitalne: świętokrzyski i zachodniopomorski.

Podobnie jak w okresie wysokiej koniunktury gospodarczej powszechnie wystąpiły efekty zatrudnieniowe, tak w okresie spowolnienia gospodarczego w większości regionów (12) były spadki zatrudnienia. Liczba pracujących zmniejszyła się jednak nieznacznie w skali kraju (zaledwie o 1,3%), a w regionach w przedziale od 0,7% do 10,4%. Natomiast w czterech regionach zatrudnienie zwiększyło się w granicach 4,8-8,1%. W rankingu województw według indeksu dynamiki pracujących w latach 2009-2012 wydzielono cztery klasy¹²:

I klasa: 104,8-108,1% (pomorskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie, śląskie);

II klasa: 96,1-99,3% (zachodniopomorskie, świętokrzyskie, mazowieckie, małopolskie, lubuskie, lubelskie);

III klasa: 90,5-94,8% (dolnośląskie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, warmińsko-mazurskie);

IV klasa: 89,6% (łódzkie).

Zmiana układu przestrzennego liczby pracujących w tym okresie świadczy o zróżnicowaniu wpływu kryzysu światowego na procesy zatrudnienia. Niewątpliwie najmniejszy wpływ wystąpił w regionie kujawsko-pomorskim, który z ostatniej klasy w latach 2004-2008 przemieścił się do I klasy w latach 2009-2012. Klasę I utworzyły z nim trzy metropolitalne regiony, które awansowały z niższych poziomów zajmowanych w pierwszym okresie integracji europejskiej: pomorski i śląski (z klasy II) oraz wielkopolski (z klasy III). Z klasy III do II przemieściły się trzy województwa: lubelskie, małopolskie i zachodniopomorskie. Natomiast największy wpływ kryzysu gospodarczego ujawnił się w metropolitalnym regionie łódzkim, który z klasy I w latach 2004-2008 wskutek maksymalnego ubytku liczby pracujących w okresie kryzysu spadł do klasy IV. W dużym stopniu swoją pozycję rankingową pogorszył region dolnośląski (z klasy I do III), a w najmniejszym następujące regiony: mazowiecki i świętokrzyski (z klasy I do II) oraz warmińsko-mazurski, opolski, podkarpacki i podlaski (z klasy II do III). Różnokierunkowe zmiany układu województw według indeksu dynamiki liczby pracujących nie wykazują związku ze zmianami tego układu według dynamiki PKB i PKB na mieszkańca¹³.

Na kryzys światowy silniej zareagowały procesy zatrudnienia w sektorach rolniczym i przemysłowym niż usługowym¹⁴. Przewaga tendencji spadkowych wystąpiła w sektorach rolniczym i przemysłowym (odpowiednio 12 i 14 regionów), a wzrostowych w sektorze usługowym (10 regionów). Większa była też skala spadku liczby pracujących: w rolniczym w przedziale 72,1-94,6%, w przemysłowym 85,0-99,8% i w usługowym w przedziale 92,9-98,0%, a mniejsza skala wzrostu

¹² W poszczególnych klasach uszeregowano województwa w ciągu malejącym według indeksu dynamiki.

¹³ Wartości współczynników korelacji wynosiły bowiem odpowiednio 0,15 i 0,26.

¹⁴ W skali kraju zatrudnienie w sektorach rolniczym i przemysłowym zmniejszyło się o 11,2% i 5,9%, a w usługowym wzrosło o 3,9%.

(z wyłączeniem rolniczego: 101,6-131,4%), odpowiednio w przedziałach 100,2-102,1% i 101,5-116,7%.

Analizując zmiany PKB w całym okresie badań (2004-2012), zauważa się kumulację zróżnicowanego ich tempa w obydwu podokresach. W skali kraju PKB zwiększył się prawie o 3/4 (indeks dynamiki 172,5%), a w układzie regionalnym w przedziale od 53% w województwie opolskim do 93,6% w dolnośląskim (indeks dynamiki w przedziale 153,0-193,6%). W całym ośmioletnim okresie integracji europejskiej pozytywnie wyróżniały się regiony metropolitalne (z wyjątkiem śląskiego), przy czym najwięcej zyskały dwa z nich: dolnośląski i mazowiecki (wzrost o 93,6% i 89,0%), a znacznie mniej pomorski, małopolski i wielkopolski (o ok. 3/4) oraz łódzki (o ponad 2/3). Środkowe miejsca w rankingu (ze wzrostem w przedziale 60,7-66,6%) zajęły regiony rolnicze ze wschodniej i środkowej Polski oraz dwa przemysłowo-usługowe: lubuski i warmińsko-mazurski, a także usługowy zachodniopomorski. Najniższe efekty gospodarcze wystąpiły w dwu regionach przemysłowych: opolskim i kujawsko-pomorskim (o 53,0% i 59,3%) oraz w przemysłowo-usługowym metropolitalnym śląskim (o 58,4%). Uwzględniając regionalne zróżnicowanie intensywności wzrostu gospodarczego w dwu podokresach, należy wskazać na większe efekty uzyskane w pierwszych latach po akcesji nie tylko w regionach metropolitalnych (bez śląskiego), ale także w większości regionów rolniczych. Bardziej odporne na spowolnienie gospodarcze okazały się jednak przede wszystkim regiony metropolitalne (z wyjątkiem śląskiego), co zapewniło im najwyższe efekty w całym badanym okresie.

Wskutek kumulacji zmian zatrudnieniowych w obydwu okresach: wysokiej dynamiki gospodarczej i spowolnienia gospodarczego całkowite efekty zatrudnieniowe integracji europejskiej w latach 2004-2012 na poziomie krajowym (wyrażone za pomocą indeksu dynamiki pracujących) wyniosły 113%, a w układzie regionalnym w przedziale od 102,6% w zachodniopomorskim do 126,3% w pomorskim. W wyniku grupowania województw wyróżniono cztery klasy¹⁵:

I klasa: 121,4-126,3% (pomorskie, mazowieckie, świętokrzyskie);

II klasa: 111,8-117,5% (śląskie, dolnośląskie, opolskie);

III klasa: 105,7-109,8% (podkarpackie, wielkopolskie, podlaskie, łódzkie, warmińsko-mazurskie, lubuskie, małopolskie, lubelskie);

IV klasa: 102,6-103,4% (kujawsko-pomorskie, zachodniopomorskie).

Regiony w klasie I tworzą układ południkowy w centralnej części Polski, w klasie II układ równoleżnikowy na południu Polski (trzy regiony śląskie), w klasie III układ mozaikowy na całym obszarze kraju, a w najmniejszej klasie IV są tylko dwa województwa położone w północno-zachodniej jego części. W pierwszych dwu klasach przeważają regiony metropolitalne (po dwie jednostki terytorialne), których nie ma w klasie ostatniej, a w liczbie trzech występują w licznej klasie III. Pod względem sektorowej struktury zatrudnienia najbardziej różnorodna jest kla-

¹⁵ W poszczególnych klasach uszeregowano województwa w ciągu malejącym według indeksu dynamiki.

sa III, z największą reprezentacją regionów rolniczych (bez jednego). Porównanie zmian PKB i PKB na mieszkańca ze zmianami zatrudnienia w całym badanym okresie nie stwarza podstaw do stwierdzenia związków między nimi¹⁶. Lepsze efekty daje analiza społeczno-gospodarczego rozwoju regionów, prowadząca do podziału na obszary wzrostu, stagnacji i przejściowe (zob. [Churski 2013]). Ujęcie sektorowe zmian zatrudnienia w całym ośmioletnim okresie integracji z UE wskazuje na zbliżenie pod względem kierunku dwu sektorów: przemysłowego i usługowego (powszechne tendencje wzrostowe w usługowym, a prawie powszechne w przemysłowym – w 15 regionach), a oddalenie rolniczego (prawie powszechne tendencje spadkowe – w 15 regionach)¹⁷.

4. Zakończenie

Przeprowadzone badania wskazują na duże, regionalne zróżnicowanie wzrostu liczby pracujących w ośmioletnim okresie po wstąpieniu Polski do UE. Całkowite efekty zatrudnieniowe ukształtowały się w wyniku wykorzystania szans rozwojowych w pierwszych latach integracji, a następnie przystosowania do działania w warunkach kryzysu światowego. W pierwszym okresie dominowały bowiem wzrostowe tendencje zatrudnienia, a w drugim spadkowe. Kierunki zmian różniły się też w ujęciu sektorowym. W całym ośmioletnim okresie regres zatrudnienia cechował tylko sektor rolniczy, a odmienne tendencje zmian liczby pracujących dotyczyły sektorów przemysłowego i usługowego: wzrostowe w latach 2004-2008, spadkowe w latach 2009-2012. Ponadto sektor przemysłowy przejawiał większą wrażliwość na koniunkturę gospodarczą niż usługowy, który spełniał funkcję bardziej stabilizującą niż dynamizującą procesy zatrudnienia.

Na efekty zatrudnieniowe w badanym okresie pozytywnie wpływał metropolitalny charakter regionu, lokalizacja w centralnej lub zachodniej części kraju, nierolnicza struktura funkcjonalna. Należy jednak zwrócić uwagę na inne, specyficzne uwarunkowania społeczno-gospodarczego rozwoju, które kształtują potrzeby kadrowe. Powodują one zróżnicowanie dynamiki zatrudnienia w wyżej wymienionych grupach regionów. Jako przykład można podać wcześniejsze procesy restrukturyzacji branżowej przemysłu w regionach łódzkim i zachodniopomorskim.

¹⁶ Wskazuje na to bardzo niska wartość współczynników korelacji tych wskaźników (0,42 i 0,46).

¹⁷ Przeciętnie w kraju indeksy dynamiki liczby pracujących dla trzech sektorów wynoszą: 78,9%, 119,2% i 121,1%. W ujęciu regionalnym dla sektora rolniczego zawierają się w przedziale 60,9-94,7%, a w jednym regionie 109,2%, dla przemysłowego w przedziale 108,3-145,6%, a dla usługowego w przedziale 103,3-133,0%.

Literatura

- Borowiec J., 2011, *Wpływ kryzysu gospodarczego i finansowego na spójność gospodarczą i społeczną Unii Europejskiej*, [w:] Pancer-Cybulska E., Szostak E. (red.), *Dziś i jutro polityki spójności w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław.
- Churski P., 2013, *Zmienność rozkładu przestrzennego obszarów wzrostu i obszarów stagnacji w Polsce – uwarunkowania i konsekwencje*, Studia KPZK PAN, nr 153, PAN, Warszawa.
- Dziemianowicz W., Łukomska J., Górská A., Pawluczuk M., 2009, *Trendy rozwojowe regionów*, Geo-profit, Warszawa.
- Gorzelać G., 2009, *Rozwój polskich regionów a polityka spójności Unii Europejskiej*, [w:] Gorzelać G. (red.), *Polska regionalna i lokalna w świetle badań EUROREG-u*, Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa.
- Hasińska Z., 2013, *Regionalne zróżnicowanie aktywności zawodowej w Polsce*, [w:] Karaszewska H. (red.), *Zarządzanie ludźmi. Wybrane problemy*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń.
- Heffner K., 2011, *Ewolucja zróżnicowania poziomu rozwoju regionów w Polsce a potrzeba polityki spójności*, Studia KPZK PAN, nr 140, PAN, Warszawa.
- Nowak E., 1990, *Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-gospodarczych*, PWE, Warszawa.

REGIONAL DIFFERENTIATION OF CHANGES IN EMPLOYMENT IN POLAND IN THE PERIOD OF EU INTEGRATION

Summary: The results of research on changes in employment on regional labour markets in Poland are presented, as observed since the accession of Poland to the EU structures. The research timeframe was separated into two distinct phases related to the speed of the economic growth: the years 2004-2008 marked by rapid economic development, and the years 2009-2012 representing a period of economic slowdown. The analysis was conducted based on absolute values and structures of employed, as reported in a generalized results of the probability sample of economic activities (Labour Force Survey – LFS). Positive changes on regional labour markets were found to correlate with the prosperous period of economic boom in the early years following the accession, and enhanced by rapid urbanization of the regions and the metropolitan character of this process, as well as the specificity of the regions' functional structures and geographic location.

Keywords: regions, employment, EU integration.